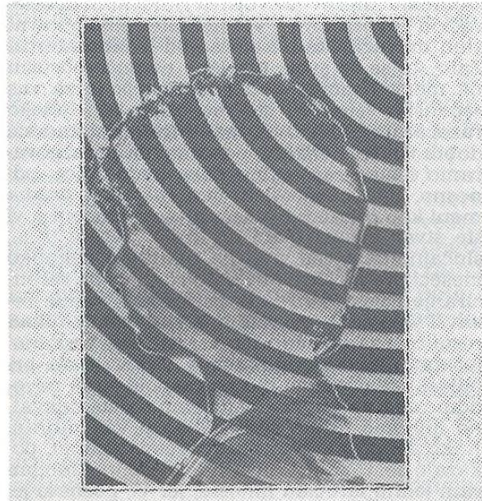

dubretom i slično, pokazalo se kao nešto što jeste relevantan sadržaj, posebno u odnosu na učmalu mrtvilo i sivilo samozatvorenog sistema života, na koji uporno pristajemo.

No, i u slučaju ove predstave, manjak vremena, novca i koncentracije autora učinili su svoje. Dobro zamišljena, ova koreodrama nije počela da funkcioniše na pravi način od onog trenutka kada su šavovi njenih fragmenata povezani. Priča je ostala da visi u međuprostoru nastalom između sumnjivog spajanja dva plana i sposobnosti gledalaca da sopstvenim domišljanjem dekodiraju šifre koje komad uspostavlja. Preduge scene u porodici gušile su mogućnost boljeg diferenciranja svih aspekata jugoslovenske stvarnosti, ostavljajući prostor za mnogobrojne šablone (otac, razočarani revolucionar, tavori u oskudici jer prezire karijerizam, maltretira sina, koji bi da pobjegne izvan prostora koji mu je zadat slušanjem starog radija; majka koja se trudi da amortizuje sve sukobe u porodici, ali, ipak, jedino može da misli u kategorijama koje su svojstvene i njenom mužu itd.).

mihajlo cwick

»Judit« Lasla Vegela je trebalo da bude »slojevita« i asociacijama prebogata drama, u kojoj bi Rade Šerbedžija iskazao svoj rediteljski talenat a gde bi bila apsolvirana i većina ključnih problema koji muče, kako revolucije uopšte, tako i ovu našu permanentnu revoluciju.

Bez pravog uvida u Vegelov tekst teško je prosuditi u kojoj tački je ova predstava, zapravo, pukla, no evidentno je da je priča o maloj Juditi delovala kao običan školski recital, gde se lepi stihovi o svetu i životu smenjuju sa žestokom intoniranim parolama o revoluciji. Svodenje svih likova na simbole učinilo je od glumaca marionete koje se bez pravog plana i valjanog razloga kreću po sceni. Konceptija koju je zamislio Šerbedžija bila je primerena nekim ranijim predstavama, koje je, međutim, uspešno režirao Ristić. Valjda otuda i toliko (neuspešnih) citata i parafraza iz Ristićevog repertoara. Ništa tu nije pomogla ni parafraza celih »blokova« iz »Bladi Meri«, ni nasilno uvođenje usopenog pokreta, ni pravi (odlično izvedeni) madioničarski trikovi. Nije mogao da bude od pomoći čak ni Ljuba Tadić, koji je u ovoj prilici neodoljivo podsećao na tužnog rezonera kojem je nemoguće da se snade u tom haosu. Ostaje potpuno nejasno šta su autori, zapravo, želeli da kažu i pokažu ovim projektom. Ono što je, međutim, potpuno jasno i očigledno jeste da Šerbedžija, kao iskusan pozorišni čovek, ume da animira svoje saradnike (naročito one mlađe), što ubuduće ne bi trebalo da zloupotrebljava.

I, na koncu, valja konstatovati da u ovoj zemlji sigurno postoji dovoljno ljudi kojima YU FEST treba i koji su veoma zainteresovani da ovaj festival nastavi da postoji. Tužno je što neke od najvrednijih svojih umetnika uopšte dovodimo u situaciju u kojoj se sada nalaze ljudi iz Subotice. Uostalom, ovaj grad već odavno nije provincija, te ni ono što odatle dolazi ne treba procenjivati kriterijumima provincije. Upravo zato neće biti naodmet ako se podsetimo da je u planu YU FEST-a za sledeću sezonu bilo predviđeno stvaranje opsežnog operškog programa.

tugine tuge tuga

ili: o mistifikovanju naučnog zabrana, o novim previdima i o izigravanju nevinašceta na privatnom posedu narodne književnosti u drugom po redu seminarskom radu dr marije kleut

Povodom teksta »Ojkača/ojkanje, blamaža/blamiranje« Marije Kleut, »Polja«, br. 353 — 354.

nenad grujičić

Očekivao sam u novom seminarskom radu dr Marije Kleut daleko više argumenata, duha i stvaralačke ponesenosti, ali, na žalost, ništa od toga: samo blede i tužne rečenice jedne usamljene naučnice koja je izgubila stiklu posle splitanja na klizavoj kaldrmi polemike. Pošto mi je u amanet ostalo da ojkaču branim od slučajnih prolaznika, moraću ponovo, s punim džakom fakata, da se vinem u divne polemike visine i odozgo, punih pluća i ozaren, nadgledam kako dogorevaju plamičici puste rafinerije narodne književnosti u kojoj je, do maločas, punila i praznila vruće cisterne uvažena konstruktorka dr Marija Kleut. Moraću, dakle, ponovo da se istrgnem iz železnog zagrljaja neljubazne dame koja sve vreme, uporno i besprizorno, u naučnom kazanu svoje sujete, zahrdalom školskom kutlačom, pljuska i udara po jeretičkoj *Ojkači* i njenom neozbiljnom autoru. Tekst dr Marije Kleut, koji nosi neduhovit i nefunkcionalan naslov, *Ojkača/ojkanje, blamaža/blamiranje*, nalik je gumenoj posteljici dečjeg balona u prašini koju vetar čas raznosi, čas nanosi u trubicu udenutu u šarenom baloncu.

Izenadio sam se s koliko neuverljivosti i tromosti pisan je novi seminarski rad, odgovor na moj polemički tekst. Kažem *polemički*, jer drugo ne može biti. Dr Marija Kleut hoće po svaku cenu da našu polemiku akademizuje i uštroi, da tobož »uozbilji« problem i tako svoj prvi tekst, objavljen u rubrici »Reagovanja«, predstavi *kritikom*, a moj odgovor *kritikom kritike*. Providno — ne pali! Pošto se i sam bavim kritikom, dobro znam razlikovati književne rodove i vrste. Dr Marija Kleut, koja je začela ceo dijalog, u svom prvom tekstu, brzo je napustila predmet *Ojkače* i bavila se našom privatnom prepiskom, načinom kako je došlo do toga da ona bude recenzent, te zašto fragment iz njene negativne recenzije nije štampan na klapni knjige itd. . . Dakle, ona je već na startu otvorila široke dveri čiste polemike gde je štošta trebalo pojasniti, a povodom samog predmeta *Ojkače*, bogme, ispraviti gomilu njenih očiglednih pogrešaka i previda. Dr Marija Kleut je od početka mistifikovala svoj naučni zabran i nastavila to da čini, još žešće i upornije, u novom seminarskom radu. To su primetili i poluupućeni čitaoci, čak i ortoped Deda Mraz.

Dr Marija Kleut mi zamera na načinu kako polemishem. Ona ukida mogućnost polemičkog dijaloga i deli mi savete kako bi trebalo da pišem »kritiku kritike«. Ona bi u svojim tekstovima da deli packe i masnice, a da njen student, pri tom, uzvrća milovanjem. Ona neprestano privatizuje i mistifikuje celu stvar, ona se postavlja u poziciju sveznajućeg supermena koji u levom džepu drži ojkaču, a u desnom bečarac. U treći džep, ako je dobro prišiven, moraće uskoro da stavi i *rozgaču* kojom se bavi jedan moj prijatelj iz okoline Drvara. Konca, konca gospodar!

Moram li jednom doktoru književnosti objašnjavati šta je polemička? Hoću li s grčkog jezika prevoditi reč *pólemos*? Bogme, neću! Uputiću samo doktorove studente da pročitaju Vukove polemike i obrate pažnju na tekst u kojem Karadžić koristi poslovice: *Vid'la žaba gde se konji kuju, pa i ona digla nogu*. U istom tekstu Vuk piše: »Zar mu je malo što bunca o drugim stvarima, koje pokazuju njegovu *magareću* pamet, nego se maša i u *običajne narodne i u svetinjku*«. Zatim, preporučujem studentima da

pročita jedan polemički tekst Stanislava Vinavera koji za Marka Ristića kaže da »u sebi ima jezivu hladnoću nadmenoga apostola«, te tekst Marka Ristića koji o Bogdanu Popoviću kaže: »Neka mu Bog da dug život, a zatim večno blaženstvo onakvo kakvo ga on sam želi i zamilja: neprestano osećanje aristokratske superiornosti, dobro očetkano odelo, čistu i uštirkanu kragnu, opšte priznanje, pokorne čitaoce za svoju neumornu Reč, odličija i dijetalnu kujnu«. Rade Drainac, čije su polemike jarosni vulkani slik i jezika, o »trčkaralu« (R.D.) Velmaru Jankoviću, na jednom mestu, piše: »Kakav bezobrazluk od jednog savremenog pisca koji je dvadeset puta izlazio na sud, tužakajući se kao dačić, tražeći od suda satisfakciju za poraze u publici i književnosti. . .) Dozvolite mi, g. Velmare Jankoviću, da pljunem na vašu anonimnost«. Tin Ujević, pak, polemishući s E. Finčijem, kaže da je ovaj »lukusuzni spuž« itd. . . Ovo su zrnca iz golemog avana naših polemika, zrnca koja slikovito govore da je polemika »rat perima« i da ona kao književna vrsta ima sasvim specifična stilsko-jezička svojstva u konkavnom ogledalu teksta. Dakle, umesto direktnog prevoda s grčkog, darujem dr Mariji Kleut malu tablicu polemike kako bi studenti bili pravilno obavješteni. Ej, tužan Čuružan!

No, da vidimo, napokon, kakav je i šta sadrži odgovor dr Marije Kleut. Pre nego što dotaknem, draga Marija, vašu moru, Simeona Pišćevića, odmah vam moram reći da je velika sramota što sve vreme, ne pominjući, grubo ignorirate dva autora bez kojih ne bi bilo moguće sačiniti ni pola tabaka *Ojkače*. Vi namerno ne pominjete akademika Vladu Miloševića i Dušana Umićevića, na koje vam uporno skrećem pažnju, misleći da ste ozbiljan i odgovoran konzument. Akademik Vlado Milošević načinio je pionirske korake na planu tzv. seljačkog pevanja u Bosni i Hercegovini. On je s magnetofonom u rukama obišao stotine bosanskih sela i sačinio knjige koje, naročito na muzičkom planu, predstavljaju nezaobilazni dokument u proučavanju deseteračkog dvostiha. Na to je ukazao i Ranko Risojević, jedan od recenzentata *Ojkače*, bez čijeg udele, takode, moja knjiga ne bi mogla u beli svet. No, vi niste *terenc*, vi iz kabineta rešavate enigm o *ojkače*. To vam se ne može oprostiti, ali kad ste se već toliko fizički distancirali od terena gde se peva *ojkača*, vi ćete morati (morati — kažem) pročitati četiri predgovora u četirna knjigama Vlade Miloševića *Bosanske narodne pjesme* (I—IV). Obimom to iznosi oko trista stranica! I molim vas, ta pročitajte već jednom i tekst Dušana Umićevića *Ojkanje u Bosanskoj krajini*, te tome pridodajte, nije zgoreg, *Polifone oblike u narodnoj muzici Bosne i Hercegovine* Cvjetka Rihtmana. Vidite, ja sam pripremajući *Ojkaču* pročitao sve što je napisano o bečarcu i više od toga. Čak i jedan važniji tekst koji se iscrpljuje u rečenicama tipa: »Rukopis nevelikog formata (10 X 17,2) uvezan je u grubu, ružni karton, ima ukupno 104 lista (naknadna folijacija), od kojih je samo poslednji neispisan«. Stigli ste čak i da izmerite dužinu kartonskih korica: 17,2. Bravo! Sedamnaest zarez dva! Sjajna dužina!

A sad, juriš na nesretnog Pišćevića! Bilo mi je neprijatno i, verujem, bilo mi vas je odista žao kad ste javno priznali da Simeonu Pišćeviću nije mesto u vašoj recenziji. Dakle, vaša recenzija je neupotrebljiva! Lepo ste priznali: »Pre-

